



Šis „Darbų ir dienų“ tomas ypatingas – žymi 1995 metais atkurto žurnalo trisdešimtmetį. Vinco Krėvės-Mickevičiaus 1930 metais Vytauto Didžiojo universitete įkurtas kaip periodinis literatūrologijos leidinys „Darbai ir dienos“ buvo leidžiamas iki pat 1940-ųjų, per tą laikotarpį išėjo 9 tomai.

1995 metais atkurtasis žurnalas jau buvo iš esmės kitoks, smarkiai prasiplėtė jo teminė aprėptis – jis buvo projektuojamas kaip visų humanitarinių ir jiems artimesnių socialinių mokslų leidinys, orientuotas į Vytauto Didžiojo universiteto ir Lietuvos humanitarų bendruomenę, jų darbus ir kultūrinį gyvenimą. Tai nebebuvo pavienių straipsnių rinkinys, bet aiškiai struktūruotas, teminis leidinys. Skyrėsi ir jo periodiškumas. 1996–1998 metų laikotarpiuėjo dukart per metus, o nuo 1999 iki 2005 metų – net keturis kartus. Minėtini ir atskirai knygelėmis leisti straipsnių atspaudai, spalvotos iliustracijų įklijos.

Žurnalo atkūrėjui, sumanytojui ir jo sielai profesoriui Leonui Gudaičiui, tuo pačiu metu vadovavusiam Lietuvių literatūros katedrai, tai buvo pagrindinis darbas, pareikalavęs kūrybingumo ir disciplinos. Per visą redaktoriavimo laiką išleides 36 tomus Leonas Gudaitis keliais ratais „apėjo“ visas humanitarinių mokslų disciplinas, siekdamas parodyti naujausias mokslinių tyrimų kryptis, publikuoti įdomiausių ir veržliausių mokslininkų darbus. Be to, buvo rengiama bendruomenės gyvenimo kronika, kitos informacinio ar polemienio pobūdžio skiltys kiekvieno tomo pabaigoje. Leonas Gudaitis ne tik ir ne tiek spausdino gautus straipsnius, bet ir pats kūrė jų temas, inicijavo jų radimąsi, į teminius numerius įtraukdamas atskirų mokslinių bendruomenių naujausių darbų rinkinius. Tokia leidybinė prieiga ne tik suartino tuomet dar besikuriančių Vytauto Didžiojo universiteto katedrų, mokslo centrų ir institutų žmones, bet ir priartino „Darbų ir dienų“ kūrimą prie užsakyamus formuojančios, iniciatyvios leidyklos darbo.

Nuo 2006 metų rudens, kai vyriausiojo redaktoriaus pareigas perėmė istorikas profesorius Egidijus Aleksandravičius, pakito žurnalo struktūra ir maketas, buvo sugrįžta prie kaspusmetinių tomų periodiškumo. Tačiau greta redakcinei kolegijai siunčiamų pavienių įvairiatemių straipsnių išliko viena, ta pačia ar artima tema susietų straipsnių dalis, kuri pagal panašumą į knygą vadinama monografinė dalimi. Be to, gerokai prasiplėtė ir kitų nei moksliniai straipsniai tekstų dalis, atsirado didesnė jų žanrinė įvairovė – pradedant archyvinių dokumentų publikacijomis ir baigiant interviu su žinomais mokslininkais bei diskusijomis aktualiomis temomis. Ši dalis yra svarbi kaip jungiamoji grandis besikuriančioms akademinėms bendruomenėms, ne tik atspindinti jų veiklą, bet ir skatinanti diskutuoti, bendradarbiauti, matyti ne tik save, bet ir kitus.

Tokios struktūros laikomasi iki šiol, tai išskirtinis „Darbų ir dienų“ bruožas. Kitas svarbus žurnalo išskirtinumas šių laikų Lietuvos akademinių žurnalų leidyboje – labai plati dviejų mokslo sričių – humanitarinių ir socialinių – aprėptis. Didžiuma mokslo žurnalų orientuojasi net ne į mokslo kryptis, bet į mokslo šakas ar požakes. Kitaip sakant, didžiuma žurnalų yra siaurai specializuoti, einantys gilyn į konkrečią mokslo šakos problematiką, ir dėl to atsisako plataus panoraminio vaizdo.

Tačiau būna išskirtinių atvejų, kai „Darbų ir dienų“ leidyboje nutolstama nuo trijų dalių (pavienių įvairiatemių straipsnių, temiskai susietų, sudarančių monografinę dalį, ir kitų akademinių žanrų tekstų) struktūros, tuomet apsiribojama dviem dalimis – monografinė ir su ja susijusia kitų žanrų. Tokie tomai vadinami specialiais, nes yra skirti vienai konkrečiai temai ar problemai (plg. 73 tomas, dedikuotas humanitarinių ir socialinių mokslų vertinimo problemoms) arba mokslo šakai, siekiant parodyti jos *status quo*. Būtent toks ir yra skaitytojui pristatomas 84 tomas, siejamas su filosofija. Kaip nė viena filosofinių straipsnių rinktinė, taip ir ši monografinė žurnalo dalis neapima šiandienos filosofijos kryptių ir stilių įvairovės. Čia publikuojami Vytauto Didžiojo universitete šiuo metu dirbančių dėstytojų ar tyrėjų, taip pat studijas tęsiančių doktorantų darbai, kurie visi vienu ar kitu aspektu yra susiję su praktinės filosofijos sąvoka.

Praktinę filosofiją Vytauto Didžiojo universiteto programose dėstantys filosofai pirmiausia apibūdintų kaip tokią, kuri susitelkia į žmogaus sąvoką, jos raidą ir įvairovę, į visuomenės orientyrus šiuolaikinių iššūkių akivaizdoje. Antai Jokūbo Andrijausko straipsnyje „Dvi antžmogio sampratos interpretacijos Friedricho Nietzsche'ės filosofijoje“ yra išdėstyta antžmogio sampratos analizė, kuri atveria įtampą tarp radiklios žmogaus kritikos ir praktinės ugdymo vizijos, leidžiančios naujai apmąstyti žmogiškumo ribas ir galimybes. Istorinę perspektyvą žmogaus sampratos svarstymams suteikia Tatjanos Aleknienės straipsnis „Auksinė sielos statula. Platonas, Plotinas, Jonas Auksaburnis“, kuriame pristatomi įdomūs ir rečiau prisimenami sielos vaizdinio formavimosi aspektai – skulptūriškumas ir taurios medžiagos spindesys, susitelkiant į platoniškojo, neoplatoniškojo ir krikščioniškojo vaizdinių panašumą. Gintauto Mažeikio tekstas „Daugybė simbolinių pasaulių ir filosofinė diplomatija“

atskleidžia simbolinių pasaulių įvairovę ir perkelia praktinės filosofijos žvilgsnį į viešojo dialogo, pripažinimo ir praktinės diplomatijos lauką, siūlydamas hermeneutinę alternatyvą tiek normatyviniam moralizmui, tiek politiniams supaprastinimams. Ties literatūros ir filosofijos mokslų riba atsiduria Ado Diržio straipsnis „Keistasis siaubas: žanrinės filosofijos aspektai“, filosofiskai apmąstantis siaubo literatūroje atrandamas keistumo ir siaubo sąsajas, parodo ne tik jų įvairovę, bet ir transformuojančią, kultūriškai svarbią, ribas bei tipus naikinančią keistumo būsenos galią. Kęstučio Mosako straipsnis „Life Extension and the Badness of Death: Deprivationist Assessment and Its Limits“ (liet. „Gyvenimo trukmės prailginimas ir mirties blogumas: deprivacionistinis požiūris ir jo ribos“) gyvybės pratęsimo ir mirties klausimus svarsto individualaus gėrio, technologinės pažangos ir socialinio teisingumo santykių plotmėje. Čia parodoma, kad net iš pirmo žvilgsnio individualūs pasirinkimai neišvengiamai turi platesnį praktinį ir moralinį horizontą. Galiausiai socialinio pažeidžiamumo santykį su kintančia subjekto samprata pristatantis Monikos Višnevskos straipsnis „Judith Butler pažeidžiamumo samprata kaip akstinas permąstyti žmogiškąjį subjektą“ parodo šiuolaikinei feminizmo filosofijai būdingą subjekto atvirumą aplinkai: subjektas yra nuolat kintantis ir iš principo pažeidžiamas, tačiau pažeidžiamumas, laikantis šios krypties mąstysenos, anaip tol nėra negatyvi savybė.

Iš kitų žanrų dalyje publikuojamų tekstų pirmiausia išskirtinas interviu su žymiu šiandienos filosofu, vienu iš metamodernizmo sąvokos pagrindėju Jasonu Ānanda Josephsonu Stormu. Šio tomo „Įžvalgų ir diskusijų“ dalyje pristatomos dvejų Vytauto Didžiojo universiteto Filosofijos katedros dėstytojų refleksijos: įdomios Gedimino Karoblio fenomenologinės įžvalgos apie kūniškąją atmintį, kūnų sąveiką bei kultūrinę sedimentaciją šokio judesyje ir Tomo Kavaliausko įdėmus žvilgsnis į Arvydo Šliogerio filosofiją kaip į poetizuotos filosofinės kultūros (atliepiant Richardo Rorty'io sąvoką) kūrybą. Be to, šioje leidinio dalyje skelbiamos dvi recenzijos neseniai išleistoms Filosofijos katedros darbuotojų monografijoms, publikuojama Vytauto Didžiojo universiteto rektorės profesorės Inetos Dabašinskienės kalba, kurioje svarstoma apie universiteto ir akademinio pasaulio pareigas visuomenei, ir tomo pabaigoje trumpai apžvelgiama kasmetinė Leonidui Donskiui skirta tarptautinė konferencija.

Visi kartu šie tekstai kviečia skaitytojus filosofiją suprasti ne vien kaip teorinių refleksijų visumą, bet ir kaip veiklą, kuri padeda orientuotis tarp daugybės žmogaus sukurtų sampratų, parodo, kokia galėtų būti etiška ir tuo pačiu metu kūrybiška laikysena išgyvent sudėtingas šiandieninio pasaulio situacijas.

Rūta Petrauskaitė,
žurnalo „Darbai ir dienos“ vyriausioji redaktorė

Jurga Jonutytė ir Mantas Antanas Davidavičius,
84 numerio koredaktoriai